

НАУКОВЕ Й НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

Павлова С.О.

Україна, м.Запоріжжя, Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Виходячи з умов запровадження у навчальних програмах та стандартах компетентнісної освіти, вітчизняні заклади післядипломної педагогічної освіти поступово переходять від «підвищення кваліфікації» до «розвитку професійної компетентності» вчителя.

Якщо підвищувати кваліфікацію можна було виходячи з засад педагогіки, розвиток професійної компетентності вчителя передбачає організацію та самоорганізацію навчальної роботи слухачів на андрагогічних та акмеологічних засадах.

Опис моделей підготовки спеціалістів різних професій знаходимо у працях В.А. Болотова, В.В. Сєрикова, Н.І. Лісової, І.І. Сігова, О.С. Смірної, Я.І. Шевчук, В.Ю. Стрельникова та ін. Моделі підготовки майбутніх вчителів початкових класів до оцінювання навчальних досягнень школярів розглядали Т.В.Бережинська, В.В.Глазова, С.С.Марчук, О.В.Перець та ін. Питання підготовки спеціалістів до різноманітних видів педагогічної діяльності знайшли відображення у наукових дослідженнях останніх років (Н.В. Василенко, О.Е. Жосан, І.А. Зязюн, Я.П. Кодлюк, О.Г. Мороз, Л.Я. Набока, І.П. Підласий, Т.Ю. Подобєдова, В.Д. Пурін, Л.П. Пуховська, Н.О. Тимошенко, Н.М. Яковлева та ін.). Але, на нашу думку, проблема розвитку оцінювальної компетентності вчителів початкових класів у системі післядипломної педагогічної освіти вивчена недостатньо.

Стратегічною метою розвитку оцінювальної компетентності вчителів початкових класів у системі післядипломної педагогічної освіти є цілеспрямована організація процесу підвищення їх кваліфікації у сфері формування і розвитку контрольно-оцінювальних умінь у контексті вимог компетентнісного підходу, сприяння становленню особистісної складової педагога як професіонала, оволодіння накопиченими в суспільстві способами діяльності, засвоєння соціального досвіду.

Мета розвитку оцінювальної компетентності в системі післядипломної педагогічної освіти – сформувати в учителів початкової ланки освіти професійно-змістові компетенції з таких напрямів:

- планування, організація контролю й оцінювання його результатів в умовах оцінної та безоцінної початкової освіти;
- основні етапи процесу оцінювання навчальних досягнень молодших школярів;
- технології внутрішнього та зовнішнього оцінювання на засадах компетентісного підходу;
- кваліметричний підхід в оцінюванні якості початкової освіти;
- система розвитку оцінювальної компетентності вчителів початкових класів.

Завдання:

- проаналізувати понятійно-категорійний апарат контролю сформованості предметних компетентностей учнів школи I ступеня;
- з'ясувати дидактичні особливості перевірки та оцінювання навчальних досягнень школярів;
- сформувати у слухачів уявлення про компетентісний підхід в освіті;
- надати слухачам можливість одержати практичний досвід використання кваліметричного підходу в оцінюванні якості початкової освіти;
- допомогти координаторам початкового навчання міських (районних) відділів освіти організувати підготовку вчителів з теми «Наукове й навчально-методичне забезпечення підготовки вчителів початкових класів до оцінювання предметних компетентностей учнів початкової школи»;
- допомогти в оволодінні методикою контролю і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів за освітніми галузями на засадах компетентісного підходу;
- допомогти у діагностиці структурних компонентів оцінювальної компетентності вчителя відповідно до вимог щодо об'єктивності, валідності та надійності.

Метою тез є виклад змісту програми спецкурсу для вчителів початкових класів щодо розвитку їхньої оцінювальної компетентності.

Навчально-тематичний план спеціального курсу «Технологія розвитку оцінювальної компетентності вчителів початкових класів» для курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників складено згідно з вимогами до організації навчальної роботи в системі післядипломної педагогічної освіти та методичних рекомендацій для інститутів післядипломної педагогічної освіти. Метою спецкурсу є: сформувати у слухачів знання щодо науково-методичних та дидактичних засад контрольно-оцінювальної діяльності на засадах компетентнісного підходу; сприяти формуванню й розвитку умінь здійснювати таку діяльність та діагностувати структурні компоненти власної оцінювальної компетентності. Спецкурс розрахований для підвищення кваліфікації вчителів початкових класів на 12 аудиторних годин із варіативної складової професійного модуля та 6 годин позааудиторної роботи: 2 години консультацій та 4 години самостійної творчої роботи слухачів.

На лекції «Контроль як структурний компонент процесу навчання» теоретично обґрунтовуються педагогічні аспекти контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів, аналізується понятійно-категорійний апарат контролю результатів навчальної діяльності школярів та з'ясовуються дидактичні особливості процесу оцінювання знань учнів.

На практичному занятті «Види контролю» розглядаються об'єкти контролю у процесі початкового навчання - складники предметних компетентностей: знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними; вміння та навички застосовувати засвоєні знання; досвід творчої діяльності; ціннісні ставлення. Також добираються доцільні види контролю за місцем у структурі процесу навчання (попередній, поточний, підсумковий); за масштабом цілей процесу навчання (стратегічний, тактичний, оперативний); за часом реалізації (ретроспективний, попереджувальний, поточний, заключний); за частотою проведення (разовий, періодичний, систематичний); за обсягом результатів навчання, охоплених контролем (локальний, вибірковий, загальний); відповідно до організаційних форм навчання (індивідуальний, груповий, фронтальний); за суб'єктом реалізації (зовнішній, змішаний (взаємоконтроль, взаємооцінювання), внутрішній (самоконтроль, самооцінювання); за способами реалізації (письмовий, усний, стандартизований, нестандартизований, машинний та ін.) у запропонованих практичних завданнях.

Лекція «Технології внутрішнього та зовнішнього оцінювання на засадах

компетентісного підходу» орієнтована на встановлення сутності компетенцій та компетентностей. Під поняттям «компетентісний підхід» розуміється спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості..

Практичне заняття «Кваліметричний підхід в оцінюванні якості початкової освіти» дозволяє набути навичок використання в оцінюванні тестових технологій та інших незалежних контрольних-оцінювальних процедур, упровадження зовнішніх форм моніторингу якості освіти.

Лекція «Оцінювальна компетентність вчителя як цілісна інтегративна стійка професійна якість» сприяє формуванню структури оцінювальної компетентності вчителя початкових класів, дає розуміння єдності і взаємодії мотиваційно-екзистенціального, когнітивно-процесуального, рефлексивно-регулятивного компонентів у її структурі, а також усвідомлення вчителем об'єктивної і суб'єктивної значущості оцінювання, відповідальність за прийняті педагогічні рішення в кожній оцінній ситуації, прагнення до самоаналізу, самооцінки, професійного самовдосконалення, здатність до подолання труднощів в оцінюванні.

На практичному занятті «Єдність загальнопедагогічного, конкретнометодичного та узагальненометодичного компонентів у системі розвитку оцінювальної компетентності вчителів початкових класів» засвоюється система загальнопедагогічних, конкретнометодичних та узагальненометодичних знань про сутність, структуру й методику оцінювання навчальних досягнень; рівні володіння комплексним умінням оцінювати навчальні досягнення молодших школярів. Крім того, відбувається діагностика структурних компонентів оцінювальної компетентності кожним вчителем відповідно до вимог щодо об'єктивності, валідності та надійності.

Під час самостійної творчої роботи вчителі встановлюють основні етапи процесу оцінювання навчальних досягнень молодших школярів (визначення мети оцінювання; установлення об'єктів оцінювання) в конкретній педагогічній ситуації; визначають та конкретизують загальні критерії оцінювання; зіставляють навчальні досягнення учня з цілями процесу навчання на основі визначених критеріїв; з'ясовують рівень навчальних досягнень молодших школярів (високий, достатній, середній, початковий); обирають форми і види оцінювання навчальних досягнень учня; спосіб повідомлення оцінки учневі.

Вхідне комплексне діагностування проводиться на першому занятті спецкурсу й передбачає встановлення рівня розвитку оцінювальної компетентності вчителя, усвідомлення характеру власних прогалин, які дають можливість обрати правильний шлях подолання недоліків.

Вихідне комплексне діагностування – це визначення рівня задоволення слухачів результатами викладання спецкурсу, його актуальності. Це є завершальною ланкою засвоєння програми спецкурсу й має подвійний характер. З одного боку, слухачі мають з'ясувати, чи відбулися зміни в їхньому рівні знань і вмінь, а з другого боку – оцінити рівень викладання спецкурсу.

Література:

1. Аванесов В. С. Научные основы тестового контроля знаний / В. С. Аванесов. – М. : Исследовательский центр, 1994. - 135 с.
2. Байбара Т. М. Компетентнісний підхід в початковій ланці освіти: теоретичний аспект / Тетяна Байбара // Початкова школа. - 2010. - № 8. - С. 46-50.
3. Байбара Т. М. Дидактичні вимоги до реалізації компетентнісного підходу в початковій ланці освіти /Т. М. Байбара // Дидактико-методичне забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу : колективна монографія / О. Я. Савченко [та ін.]. – К. : Пед. думка, 2012. – С. 36-46.
4. Бібік Н. М. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти / Надія Бібік // Початкова школа. - 2010. - № 9. - С. 1-4.
5. Вашуленко О. В. Державна підсумкова атестація: особливості конструювання змісту, методика контролю й оцінювання / О. В. Вашуленко, О. В. Онопрієнко, К. І. Пономарьова // Дидактико-методичне забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу : колективна монографія / О. Я. Савченко [та ін.]. – К. : Пед. думка, 2012. – С. 154-179.
6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи/ Під заг. Ред..О.В.Овчарук. – К.:К.І.С., 2004